

Міністерство культури та інформаційної політики України
*Державний науково-методичний центр
змісту культурно-мистецької освіти*

«СХВАЛЕНО»

Науково-методичною радою
Державного науково-методичного центру
змісту культурно-мистецької освіти
Протокол № 4
від «11» вересня 2020 р.

**Типова навчальна програма з навчальної дисципліни
«СЛУХАННЯ МУЗИКИ ТА МУЗИЧНА ГРАМОТА»
елементарного підрівня початкової мистецької освіти**

**Київ
2020**

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «Слухання музики та музична грамота» елементарного підрівня початкової мистецької освіти. Київ, 2020. 18 с.

Укладачі:

Л. Б. Верлан – завідувач відділу хореографії Київської дитячої школи мистецтв № 3, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист; художній керівник зразкового ансамблю танцю «Росток»;

С. М. Воробйова – викладач музично-теоретичних дисциплін КПНЗ «Школа мистецтв естетичного виховання м. Щастя Новоайдарського району Луганської області», спеціаліст вищої категорії;

К. В. Гордійчук – завідувач хореографічним відділенням Київської дитячої школи мистецтв № 2, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист; керівник ансамблю класичного танцю «Ярославна»;

О. П. Задорожна – викладач музично-теоретичних дисциплін Київської муніципальної академії танцю ім. Сержа Лифаря, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист;

І. А. Соколовська – викладач музично-теоретичних дисциплін, завідувач відділу теоретичних дисциплін Вінницької дитячої школи мистецтв, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист;

Т. Ю. Шухардіна – директор, викладач хореографічних дисциплін КПНЗ «Школа мистецтв естетичного виховання» м. Щастя Новоайдарського району Луганської області, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист.

Рецензенти:

В. О. Зінченко – викладач ЦК «Музично-теоретичних дисциплін та фортепіано» КЗ «Харківський вищий коледж мистецтв», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, кандидат мистецтвознавства;

Т. І. Колтунова – заступник директора з навчальної роботи Київської дитячої школи мистецтв № 3, викладач музично-теоретичних дисциплін, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист;

Г. А. Смоленцева – головний спеціаліст з питань роботи мистецьких навчальних закладів та розвитку професійного мистецтва управління культури і мистецтв Вінницької обласної державної адміністрації; спеціаліст вищої категорії, викладач-методист.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
1. Мета, завдання, нормативний зміст типової навчальної програми з навчальної дисципліни «Слухання музики та музична грамота»	4
2. Форми організації освітнього процесу	5
3. Форми та засоби контролю навчальних досягнень	6
4. Нормативний зміст, обсяг та результати навчання	6
5. Список рекомендованої літератури	15
Додаток	17

ВСТУП

Типова навчальна програма з навчальної дисципліни «Слухання музики та музична грамота» (далі – типова навчальна програма) розроблена з урахуванням вимог до обсягу та результатів навчання, передбачених Типовою освітньою програмою елементарного підрівня початкової мистецької освіти з хореографічного мистецтва (клас танцю) (*наказ Міністерства культури України від 24.04.2019 р. № 352*), містить загальний нормативний зміст, обсяг та очікувані результати навчання учнів початкової мистецької освіти елементарного підрівня та окреслює рекомендовані підходи до планування й організації освітнього процесу.

У типовій навчальній програмі визначено мету, завдання та принципи навчання, обумовлені особливостями вивчення навчальної дисципліни, форми і засоби поточного та підсумкового контролю, рекомендації щодо їх проведення, критерії оцінювання рівня досягнень результатів навчання учнів з урахуванням компетентнісного підходу до навчання, концентровано розкриваються особливості організації вивчення програмового матеріалу тощо.

Нормативний зміст та очікувані результати навчання розподіляються за роками навчання з логічною послідовністю викладення та визначенням орієнтовного розподілу годин на вивчення модулів навчальної дисципліни.

Типова навчальна програма орієнтована на здобуття початкової хореографічної освіти елементарного підрівня в мистецьких школах (хореографічних школах або хореографічних відділеннях мистецьких шкіл), а також може бути використана іншими суб'єктами освітньої діяльності, які реалізують програми позашкільної освіти за мистецьким напрямом.

Опанування нормативного змісту типової навчальної програми забезпечить учням можливість застосовувати набуті в процесі навчання компетентності для творчої самореалізації в повсякденному житті, а також продовжити навчання на наступному підрівні початкової мистецької освіти *загально-мистецького або початкового професійного спрямування* за фахом.

Нормативний термін навчання за типовою навчальною програмою становить 4 роки для учнів, які розпочали навчання в 6-7 років. Для учнів, які розпочинають навчання за програмою в старшому віці, нормативний термін навчання може бути скорочений на 1-2 роки. У цьому випадку навчальний матеріал, передбачений програмою на неохоплений період, ущільнюється викладачем шляхом відведення на вивчення модулів меншої кількості годин, що

відображається в індивідуальному журналі учня.

Типова навчальна програма може бути основою для розроблення викладачем робочої навчальної програми з навчальної дисципліни **«Слухання музики та музична грамота»**. У робочій навчальній програмі, розробленій на основі цієї типової навчальної програми, викладач деталізує, конкретизує та адаптує нормативний зміст дисципліни, передбачений типовою навчальною програмою, відповідно до місцевих умов і потреб учня/учениці, визначає організаційні форми проведення та види навчальних занять, комплекс художньо-педагогічних технологій та методів викладання, необхідне методичне забезпечення, форми та засоби контролю якості знань учнів з урахуванням індивідуального підходу. А також викладач може реалізувати власний алгоритм викладання шляхом перерозподілу нормативного змісту навчання та зміни послідовності викладення навчального матеріалу дисципліни за модулями, уточнення додаткових обсягів навчального матеріалу та результатів навчання понад визначені типовою навчальною програмою.

1. Мета, завдання, нормативний зміст типової навчальної програми з навчальної дисципліни «Слухання музики та музична грамота»

Типова навчальна програма орієнтована на набуття навичок відчуття ритму, сприйняття жанрових особливостей музичних творів та художньо-музичних образів через засоби музичної виразності, визначення тембрів музичних інструментів та людських голосів, формування в учнів базових знань про основи музичної грамоти; формування відповідних компетентностей у сфері хореографічного мистецтва; залучання учнів до різних форм пластично-хореографічної діяльності.

Мета типової навчальної програми – узагальнення та систематизація нормативного змісту навчальної дисципліни **«Слухання музики та музична грамота»** у логічній послідовності та визначення очікуваних результатів навчання, досягнення яких сприятиме розвитку в учнів художньо-естетичного смаку, позитивного ставлення до національної та світової музичної спадщини, бажанню продовжувати здобуття хореографічної освіти на наступному підрівні початкової мистецької освіти.

Завдання типової навчальної програми – надати викладачу інструментарій для розроблення робочої навчальної програми та організації і проведення занять шляхом розширення та оновлення програмового матеріалу, використання різноманітних методик викладання.

Нормативний зміст типової навчальної програми складається зі змісту навчання, розподіленого за роками навчання та модулями, переліку компетентностей (*здатності виконувати певні завдання за допомогою сформованих знань, умінь, навичок, розуміння, ставлення*), визначених у термінах результатів навчання, що має продемонструвати учень/учениця після засвоєння навчальної дисципліни.

2. Форми організації освітнього процесу

Освітній процес з навчальної дисципліни «Слухання музики та музична грамота» здійснюється у формі навчальних занять, заходів поточного та підсумкового контролю. Основною формою занять є **груповий урок**.

Навчання проводиться за модулями. Кожен модуль передбачає формування певної частини компетентностей, що стають основою для подальшого навчання та досягнення нормативних навчальних результатів після завершення опанування типової навчальної програми.

Опанування нормативного змісту навчання за типовою навчальною програмою розраховане на мінімальну нормативну кількість навчальних тижнів, що становить 35 тижнів на рік, із навантаженням *1 година занять на тиждень*, та загальною кількістю 140 навчальних годин (без урахування канікулярних періодів).

У разі збільшення, відповідно до освітньої програми закладу, кількості годин на вивчення цієї початкової дисципліни, робоча програма має передбачати ширші за змістом та більш високі за рівнем складності, ніж описані в типовій навчальній програмі, очікувані результати навчання.

У разі наявності потреби в учня/учениці вивчення навчальних дисциплін варіативного складника, нормативний зміст типової навчальної програми може бути поєднаний зі змістом інших навчальних дисциплін, зокрема, *постановка концертних номерів, хореографічні ансамблі малих форм* тощо. У такому випадку обсяг навчального часу збільшується завдяки обсягу навчальних дисциплін варіативного складника освітньої програми закладу за рішенням педагогічної ради.

З метою реалізації індивідуального підходу до кожного/кожної учня/учениці у типовій навчальній програмі передбачено резервний час на кожен рік навчання (до 6 годин). Резервні години (*години, не заповнені нормативним змістом навчання*) входять у загальну кількість навчальних годин, передбачених типовою навчальною програмою, не потребують окремого фінансування та на розсуд викладача можуть бути розподілені на:

поглиблення набутих навичок та вмінь учнів або збільшення часу на вивчення окремих модулів у зв'язку з індивідуальною потребою учня/учениці;

повторення/закріплення пройденого матеріалу;

планування та проведення інших форм роботи (відвідування культурно-мистецьких заходів, пов'язаних зі змістом мистецької освіти);

відпрацювання нормативного змісту навчання через непередбачувані обставини (карантин, хвороба учня/учениці тощо).

Розподіл годин за модулями викладач визначає самостійно, враховуючи індивідуальну траєкторію розвитку кожного/кожної учня/учениці та забезпечуючи водночас досягнення ними конкретних нормативних результатів навчання, визначених у типовій навчальній програмі. Конкретний розподіл годин за модулями фіксується викладачем у робочій навчальній програмі.

3. Форми та засоби контролю навчальних досягнень

Для моніторингу рівня навчальних досягнень учнів застосовуються форми **поточного та підсумкового** контролю.

Поточний контроль може здійснюватися у формі контрольних уроків, «інтелектуальних змагань», квестів.

Поточний контроль здійснюється:

під час навчальних занять (поурочний контроль);

за підсумками кожного модуля (модульний контроль).

Форми поточного (поурочного, модульного) контролю визначаються викладачем відповідно до робочої навчальної програми, яка схвалюється методичним об'єднанням або відділом/відділенням.

Підсумковий контроль здійснюється після завершення кожного року навчання у формі контрольного заходу та передбачає узагальнення інформації щодо динаміки зростання рівня навчальних досягнень учня/учениці за навчальний рік.

Підсумковий контроль після завершення 4 року навчання проводиться у формі **комплексного іспиту-співбесіди** з навчальних дисциплін «Слухання музики та музична грамота» та «Бесіди про мистецтво» з виконанням творчого завдання, під час якого здійснюється перевірка досягнених учнем/ученицею навчальних результатів та зіставлення їх з конкретними нормативними результатами навчання, визначеними типовою освітньою програмою з хореографічного мистецтва.

4. Нормативний зміст, обсяг та результати навчання

Перший рік навчання			
Модулі	Зміст навчання	Орієнтовна кількість годин	Результати навчання
Модуль 1. Музика як мистецтво звуків.	Звуки навколо нас. Емоційне сприйняття звуків природи та їх імітація. Пластичне зображення рухів звірів та птахів. Динамічні відтінки <i>f, p</i> . Звуки шумові та музичні. Фізичні властивості музичного звука: сила (гучність), висота, тембр.	8	Розрізняє за походженням звуки навколишнього світу, природи. Висловлює образно-емоційні враження від почутих звуків, прослуханої музики та імітує її зміст пластичними рухами. Визначає та розрізняє музичні звуки за гучністю (гучні-тихі), за висотою (високі, середні, низькі), тембром. Розрізняє динамічні відтінки <i>f, p</i> . Вирізняє звуки шумові та музичні. Розрізняє силу (гучність), висоту, тембр звуків у навколишньому середовищі в музичних творах, запропонованих викладачем.

<p>Модуль 2. Музика і рух. Метр. Ритм. Темп.</p>	<p>Види руху в житті, природі та музиці.</p> <p>Темпи: швидкий, помірний, повільний. Метрична пульсація.</p> <p>Тривалості звуків (довгі, короткі).</p> <p>Пауза як тиша в музиці.</p> <p>Ритм (співвідношення довгих та коротких звуків). Ритмічний рисунок.</p>	<p>8</p>	<p>Знає та називає різні види руху в житті, природі та музиці.</p> <p>Визначає темп (швидкий, помірний, повільний) у прослуханій музиці та рухається під музику відповідно до її характеру.</p> <p>Розрізняє тривалості звуків (довгі, короткі) та метричну пульсацію.</p> <p>Розуміє паузу як тишу в музиці демонструючи рухом (плесканням, тупотінням тощо).</p> <p>Асоціює темпоритм у музиці з відповідним особистим досвідом (хода пішки, катання на велосипеді, на поїзді, біг з підскоками, катання на човні, ковзання, гойдання тощо). Відтворює метричну пульсацію (створює супровід до вивченої пісні метричними долями). Повторює за викладачем ритм окремих фраз, пісні (ритмічне «відлуння» разом з іншими учнями або індивідуально) плесканням у долоні, тупотінням тощо. Створює відповідними рухами елементарний ритмічний рисунок (наприклад, добирає ритм до вірша і тексту).</p>
<p>Модуль 3. Види та жанри музичного мистецтва.</p>	<p>Творці музики. Роль композитора, виконавця та слухача.</p> <p>Вокальна музика. Куплетна форма пісні, її складові. Тембри людських голосів (жіночі, чоловічі, дитячі).</p> <p>Інструментальна музика. Звучання регістрів та тембрів музичних</p>	<p>10</p>	<p>Розуміє значення композитора як творця музики, роль виконавця та слухача.</p> <p>Виконує вивчені пісні дитячого репертуару з акомпанементом викладача.</p> <p>Визначає на слух вступ, куплет та приспів.</p> <p>У піснях, запропонованих викладачем, розрізняє на слух тембри людських голосів (жіночі, чоловічі, дитячі).</p> <p>Знає та розуміє особливості вокальної та інструментальної музики.</p>

	<p>інструментів (на вибір викладача).</p> <p>Інструменти шумового оркестру. Оркестр та ритмічна партитура. Прийоми гри на шумових музичних інструментах.</p> <p>Основні музичні жанри: марш, танець, пісня.</p> <p>Марш. Види маршів (казкові, дитячі, спортивні, військові тощо).</p>		<p>Вирізняє на слух звучання регістрів та тембрів музичних інструментів (на вибір викладача).</p> <p>Знає та розуміє що таке оркестр та ритмічна партитура. Розрізняє тембри шумових інструментів (трикутник, бубон, барабан, ложки тощо). Виконує ритмічні формули за графічним записом. Використовує різні прийоми гри на шумових музичних інструментах в оркестрі.</p> <p>Вирізняє на слух основні музичні жанри: марш, танець, пісня.</p> <p>Знає види маршів та відмінності їх характеру.</p>
Модуль 4. Танцювальна музика.	<p>Марш. Полька. Вальс. Чергування метричних долей.</p> <p>Музичний супровід. Значення вступу в танцювальній музиці.</p> <p>Характерні форми руху вивчених жанрів.</p>	9	<p>Розпізнає на слух музичні жанри танцювальної музики: марш, полька, вальс.</p> <p>Виділяє сильну долю (рухом, плесканням, шумовими інструментами тощо). Координує початок музичної фрази з початком руху.</p> <p>Відтворює рухами характерні ознаки вивчених жанрів танцювальної музики (марш – крокує; полька – виконує стрибки, біг на місці, підскоки тощо; вальс – демонструє коливання, кружляння, присідання тощо), реагує на їх зміну.</p>
Резервні години		2	<i>Відповідно до робочої навчальної програми.</i>
Всього годин у навчальному році		35	

За підсумками першого року навчання учень/учениця:

розпізнає за тембром та називає вивчені музичні інструменти;
визначає вивчені музичні виражальні засоби (динаміка, регістр, темп);
виконує нескладні ритмічні формули шумовими інструментами, плесканням у долоні, тупотінням тощо;

розпізнає та визначає вокальну та інструментальну музику серед запропонованої викладачем;

розпізнає та називає основні музичні жанри;

відтворює пульсацію вивчених жанрів танцювальної музики (рухом, плесканням, шумовими інструментами тощо);

розпізнає та відтворює елементарними рухами характерні ознаки танцювальних музичних жанрів;

називає різницю між композитором, виконавцем та слухачем.

Другий рік навчання			
Модулі	Зміст навчання	Середня кількість годин	Результати навчання
Модуль 1. <i>Основи нотної грамоти.</i>	<p>Знайомство з клавіатурою фортепіано. Назви октав (мала, перша, друга). Основи гри на фортепіано.</p> <p>Нотний стан, скрипковий ключ, нота, звукоряд (рух вгору, вниз, на місці).</p> <p>Тривалості нот (ціла, половинна, четвртна та восьма, їх графічне позначення).</p>	8	<p>Знає розташування нот першої октави на клавіатурі фортепіано та нотному стані. Створює образно-звукову імітацію на фортепіано (крапель дощу, гуркоту грому, дзвонів та дзвіночків, співу пташок тощо). Називає (проспіває) та програє ноти звукоряду від ноти «до» вгору, вниз та відтворює напрям звуків пластичними рухами.</p> <p>Знає що таке нотний стан, скрипковий ключ, нота, звукоряд. Імпровізує короткі закінчення музичних фраз у формі питання (викладач) – відповідь (учень/ця) не більше 4-х тактів з окресленим рухом мелодії (рух на місці, вгору, стрибкоподібний поступеневий) в діапазоні квінти (5 звуків).</p> <p>Розрізняє тривалості нот та знає їх графічне позначення.</p>
Модуль 2. <i>Розмір 2/4 на основі польки.</i>	<p>Сильна та слабка доля, розмір 2/4, цифрове позначення розміру, такт, тактова риска, затакт, тактування.</p> <p>Походження та елементарні рухи польки.</p>	8	<p>Розуміє, що таке «сильна» та «слабка» долі, розмір 2/4, такт, затакт. Виділяє сильну та слабу долю тактуванням.</p> <p>Знає про походження польки. Визначає сильну та слабку долі в прослуханих польках</p>

			тупотінням, плесканням в долоні та шумовими інструментами. Відтворює ритм прослуханих польок через проговорювання ритмоскладами, простукування, тупотіння тощо. Відтворює елементарні рухи польки під музику (підскоки, притупи, плескання, стрибки тощо).
Модуль 3. Розмір 3/4 на основі танців вальс та полонез.	Розмір 3/4. Походження вальсу та полонезу. Особливості виконання вальсу та полонезу. Взаємозв'язок акценту музики з рухами. Вальс та полонез у творчості композиторів-класиків.	19	Виділяє тактуванням сильну та слабкі долі музичного розмір 3/4. Виконує голосом нескладну мелодію в музичному розмірі 3/4 нотами та словами (4-6 тактів). Знає про походження вальсу та полонезу (у загальних рисах). Розпізнає тридольність у музиці та виділяє сильні та слабкі долі плесканням, тупотінням, шумовими інструментами. Розрізняє вальс, полонез та називає музичні інструменти в прослуханій музиці. Розрізняє та відтворює сильні та слабкі долі (оплесками, шумовими інструментами тощо) у вальсі та полонезі. Називає композитора прослуханих творів.
Резервні години		2	<i>Відповідно до робочої навчальної програми.</i>
Всього годин у навчальному році		35	

За підсумками другого року навчання учень/учениця:

розрізняє та називає ноти та їх тривалості;
демонструє володіння інтонування нот звукоряду;
відтворює ритмічний рисунок та рахує вголос долі у дводольному та тридольному розмірі у вивчених жанрах;
демонструє елементарні відповідні рухи польки, вальсу та полонезу та демонструє відповідний рівень взаємодії з іншими учасниками групи.

Третій рік навчання			
Модулі	Зміст навчання	Середня кількість годин	Результати навчання
Модуль 1. Календарно-обрядовий фольклор.		16	
Модуль 1.1. Українські обрядові дії.	<p>Ознайомлення з календарними народними святами, їх особливостями та традиціями святкування.</p> <p>Музично-поетичний та емоційний зміст обрядових пісень.</p> <p>Взаємозв'язок пісні та танцю в обрядових діях.</p> <p>Хороводи календарно-обрядового циклу.</p>	8	<p>Називає календарні народні свята та описує традиції їх святкування.</p> <p>Знає походження назви та зміст календарно-обрядових пісень. Розрізняє вивчені обрядові пісні, відтворює їх голосом (нотами) та акомпанує шумовими інструментами.</p> <p>Розуміє взаємозв'язок пісні та танцю в обрядових діях.</p> <p>Називає хороводи відповідно до календарного обряду (веснянки, гаївки, кривий танець, купальські хороводи, обжинкові, метелиці тощо.)</p>
Модуль 1.2. Українські народні музичні інструменти.	<p>Походження українських народних інструментів та їх розподіл на групи.</p> <p>Ансамбль троїсті музики.</p>	8	<p>Впізнає на зображенні українські народні музичні інструменти (сопілка, кобза, бандура, цимбали, басоля, бубон тощо), знає походження та розрізняє на слух їх тембри.</p> <p>Знає походження та самостійно підбирає виконавський склад ансамблю троїсті музики (із запропонованих викладачем варіантів).</p>
Модуль 2. Групи музичних інструментів та види оркестрів.	<p>Походження інструментів.</p> <p>Групи інструментів.</p> <p>Інструментальні виконавські засоби (прийоми гри).</p>	9	<p>Знає походження музичних інструментів (за вибором викладача).</p> <p>Впізнає на зображенні та називає вивчені музичні інструменти.</p> <p>Розрізняє на слух їх тембри.</p> <p>Знає прийоми гри на вивчених музичних інструментах.</p>

	<p>Види оркестрів та їх відмінності.</p> <p>Симфонічний оркестр. Роль диригента.</p>		<p>Розрізняє види оркестрів, їх відмінності (за складом, за численністю тощо).</p> <p>Називає склад груп інструментів симфонічного оркестру. Розуміє роль диригента в оркестрі.</p>
<p>Модуль 3. Образи казкових героїв у музиці та хореографії.</p>	<p>Казкові персонажі в симфонічних та оперних творах.</p> <p>Казкова тема в балетних виставах.</p> <p>Створення образу казкового героя через зв'язок засобів музичної виразності та елементів хореографії.</p>	<p>10</p>	<p>Розрізняє на слух музичні теми головних героїв за їх тембровою характеристикою та засобами музичної виразності в симфонічних та оперних творах. (М. Лисенко «Коза-дереза», «Котик і півник», К. Сен-Санс «Карнавал тварин», С. Прокоф'єв «Петрик і Вовк» тощо).</p> <p>Знає та називає образи казкових героїв у вивчених балетних виставах, розпізнає їх емоційний стан.</p> <p>Розуміє, що образи казкових героїв створюються засобами музичної виразності (темп, динаміка тощо) та елементами хореографії.</p> <p>Висловлює власне ставлення до відображення образів казкових героїв у переглянутих балетних виставах.</p>
Резервні години		2	<i>Відповідно до робочої навчальної програми.</i>
Всього годин у навчальному році		35	

За підсумками третього року навчання учень/учениця:

називає складові українського обрядового дійства (музика, пісня, танок, театралізація);

виконує 2-3 обрядові пісні відповідно до календарних свят та називає приклади обрядових хороводів;

розрізняє на слух і за наочністю українські народні інструменти та інструменти симфонічного оркестру;

називає відмінності видів оркестрів, склад груп музичних інструментів симфонічного оркестру та ансамблю тріости музики;

називає 2-3 приклади фрагментів казкових балетних вистав та описує в них зв'язок засобів музичної виразності та елементів хореографії.

Четвертий рік навчання			
Модулі	Зміст навчання	Середня кількість годин	Результати навчання
Модуль 1. <i>Музичний розмір 4/4.</i>	<p>Чергування метричних долей у музичному розмірі 4/4, тактування.</p> <p>Ритмічна група , пунктирний ритм, синкопа.</p> <p>Ритмічна партитура.</p>	8	<p>Відтворює метричні долі в розмірі 4/4, виділяє першу долю трактуванням, плесканням, тупотінням, шумовими інструментами тощо.</p> <p>Виконує ритмічні фрази з вивченими ритмічними групами , пунктирним ритмом, синкопою, притупом, плесканням, шумовими інструментами тощо.</p> <p>Підбирає на інструменті однією рукою (за допомогою викладача) та проспівує нескладні фрази з простих мелодій народних танців та пісень з використанням вивчених ритмічних груп. Складає з карток ритмічні партитури, використовуючи вивчені ритмічні групи в розмірі 4/4 (4 такти), за допомогою викладача.</p>
Модуль 2. <i>Ритмічні особливості українських народних танців.</i>	<p>Побутові українські народні танці.</p> <p>Зв'язок інструментально-ритмічної основи з танцювальними рухами.</p> <p>Ритмічні групи та .</p>	8	<p>Розрізняє та відтворює притупами та плесканням ритмоформули, що характеризують різновиди українських народних танців (гопак, козачок, полька, коломийка, метелиця, гуцулка тощо).</p> <p>Виконує ритмічний акомпанемент інструментами шумового оркестру до музики, що звучить, а також виконує ритмічну основу окремих танців притупами та плесканням у долоні.</p> <p>Використовує групи та під час виконання ритмічних партитур з акомпанементом шумовими</p>

	Ритмічні речитативи.		інструментами (під фонограму або супровід викладача). Наводить 2-3 приклади ритмічних речитативів до українських народних танців.
Модуль 3. Музична форма.	Будова мелодії: мотив, фраза, речення, період. Квадратність як основа танцювальної музики. Проста двочастинна та тричастинна музичні форми. Взаємозв'язок музичної форми зі зміною характеру рухів виконавця (на прикладі фрагментів балетів).	15	Розуміє будову мелодії, називає частини її будови (мотив, фраза, речення, період). Називає спільні риси побудови літературних та музичних речень, фраз. Відтворює ритмічний рисунок прослуханих фраз (плесканням у долоні, ритмоскладами, за допомогою карток, шумовими інструментами тощо). Повторює за викладачем (підбирає) на інструменті прості мелодії вивчених пісень. Прораховує квадратність танцювальних мелодій, запропонованих викладачем. Розрізняє просту двочастинну та тричастинну форми в прослуханих музичних творах (за вибором викладача), знає їх складові, визначає та демонструє рухами межі частин музичної форми за зміною музики. Визначає зв'язок між музичною формою та зміною характеру танцювальних рухів (на прикладах фрагментів балетів).
Модуль 4. Взаємодія музичного та хореографічного мистецтва.	Засоби музичної виразності у зразках хореографічного мистецтва.	4	Визначає засоби музичної виразності в зразках хореографічного мистецтва (запропонованих викладачем). Висловлює власне ставлення до переглянутих зразків хореографічного мистецтва.
Резервні години		2	<i>Відповідно до робочої навчальної програми.</i>
Всього годин у навчальному році		35	

За підсумками четвертого року навчання учень/учениця:

виконує ритмічні партитури з використанням вивчених ритмічних груп у розмірі 4/4 шумовими інструментами, плесканням, тупотінням тощо;

програє на інструменті та проспівує нескладні фрази з мелодій українських народних танців та пісень з використанням вивчених ритмічних груп;

виконує характерні ритмоформули українських народних танців притупами, плесканням, шумовими інструментами тощо;

виразно виконує 2-3 приклади ритмічних речитативів до українських народних танців;

називає засоби музичної виразності, що використовуються в зразках хореографічного мистецтва, запропонованих викладачем або вибраних самостійно;

використовує в спілкуванні професійну музичну термінологію.

5. Список рекомендованої літератури

1. Андрієвська Н. К. Дитячі опери М. В. Лисенка. Київ : Держ. вид-во образотворч. мистецтва і муз. літ. УРСР, 1962. 76 с.

2. Борисевич Ж. В., Дюміна Г. В., Кочарян М. В. Колективне музичення. Шумовий оркестр : програма для музичної школи, музичного відділення, початкового спеціалізованого мистецького навчального закладу (школи естетичного виховання). Київ, 2006. 36 с.

3. Боровик Т. Звуки, ритми и слова. Ч. 1. Минск : Книжный дом, 1999. 112 с.

4. Бражнікова Л. Українська народна пісня на уроках сольфеджіо : хрестоматія для мол. та середніх кл. муз. шк. Київ : Музична Україна, 2006. 160 с.

5. Василенко К. Ю. Лексика українського народно-сценічного танцю Київ : Мистецтво, 1996. 496 с.

6. Верховинець В. М. Весняночка: ігри з піснями для дітей дошк. і мол. шк. віку. Київ : Музична Україна, 1989. 343 с.

7. Верховинець В. М. Теорія українського народного танцю. Київ : Музична Україна, 2008. 149 с.

8. Вийди, вийди, Іванку / упоряд. М. Ткач, Н. Данилевська; ред. С. Вишневського. Київ : Веселка, 1993. 40 с.

9. Газарян С. В мире музыкальных инструментов. Москва : Просвещение, 1985. 223 с.

10. Голдрич О. Хореографія. Основи хореографічного мистецтва. Львів : Край, 2003. 160 с.

11. Горова Л. В. Відчинилося життя : зб. пісень для дітей. Тернопіль : Джура, 2007. 112 с.

12. Грайлик. Дитячий ігровий фольклор / упоряд. М. Пилипчак. Київ : Фондація «Вільні люди», 2017. 224 с.

13. Гукова В. В. Світова музична література. Перший рік навчання. Київ : Мелосвіт, 2006. 172 с.

14. Гуменюк А. І. Українські народні танці. Київ : Наукова думка, 1962. 360 с.

15. Дверій Р. Є. Музична грамота в малюнках : навч.-метод. посіб. для вчителів загальноосвіт. шкіл, муз. кер. дошк. навч. закл., кер. гуртків. Львів : ЛОППО, 2014. 50 с.
16. Єпімахова О. Сольфеджіо на основі української народної пісні : навч. посіб. для почат. спеціалізов. мистец. навч. закл. (шкіл естетичного виховання). Київ, 2013. 91 с.
17. Жанр музичний. *Українська музична енциклопедія*. Т. 2. Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України. 2008. С. 69–72.
18. Ігрові форми розвитку музичних здібностей учнів молодшого віку на уроці сольфеджіо / уклад. М. В. Кочарян. Харків : ОНМЦ, 2009. 35 с.
19. Колесса Ф. Шкільний співаник (передрук 1925 р.) / загал. ред., післямов. та прим. С. Процика. Київ, 1991. 224 с.
20. Колядки і щедрівки / упоряд. М. Глушко; ред. В. Пономаренка. Київ : Музична Україна, 1991. 240 с.
21. Лисенко М. Молодощі : зб. танків та веснянок, зб. хорових пісень в хоровому розкладі. Київ : Музична Україна, 1990. 140 с.
22. Масол Л, Гайдамака О., Колотило О. Мистецтво: підруч. для 2 класу закл. заг. серед. освіти. Київ : Генеза, 2019. 112 с.
23. Методично-програмне забезпечення комплексу музично-історичних дисциплін: Слухання музики. Музична література. Українське музичне мистецтво. Світове музичне мистецтво / Назар Л. та ін; ред.-упоряд. Л. Назар. Київ : Мелосвіт, 2018. 354 с.
24. Павленко Т. Сольфеджіо на основі українських народних пісень [ноти]. Київ : Музична Україна, 2006. 112 с.
25. Павлюченко С. Елементарна теорія музики. Київ : Музична Україна, 1980. 152 с.
26. Пасютинская В. Волшебный мир танца. Москва : Просвещение, 1985. 223 с.
27. Рубля Т. Є., Щеглова Т. Л., Мед І. Л. Мистецтво: підруч. інтегрованого курсу для 1 кл. закл. загал. серед. освіти. Харків : Ранок, 2018. 104 с.
28. Скуратівський В. Дідух: Свята українського народу Київ : Освіта, 1995. 272 с.
29. Смаглій Г. А., Маловик Л. В. Основи теорії музики: підруч. для навч. закл. освіти культури і мистецтв. Вид. 3-тє., переробл. і допов. Харків : Факт, 2005. 384 с.
30. Тохтамиш Г. 50 поспівок для малят [ноти]: Фольклорне сольфеджіо з вивчення простих інтервалів. Київ : Мелосвіт, 2015. 22 с.
31. Українські народні танці / упоряд., авт. вступ. ст. і прим. А. І. Гуменюк, ред. П. П. Вірський. Київ : Наукова думка, 1969. 610 с.
32. Черкаський Л. Музичні інструменти українського народу. Київ : Балтія друк, 2013. 70 с.
33. Щедрик-ведрик [ноти]: дитячі колядки та щедрівки / упоряд. В. Г. Кукловська. Київ : Музична Україна, 1993. 64 с.

Критерії оцінювання рівня досягнення результатів навчання

Метою оцінювання є визначення рівня навчальних досягнень учня/учениці в оволодінні змістом, визначеним цією типовою навчальною програмою на кожному з етапів навчання.

Оцінювання має бути систематичним і послідовним, спрямованим на підтримку учнів в їх навчальних успіхах, розуміння ними власного прогресу навчання й формування бажання досягати навчальних результатів за типовою навчальною програмою; не передбачає порівняння з досягненнями інших учнів та не залежить від темпу набуття компетентностей.

Завданнями оцінювання навчальних результатів учня/учениці є:

- формування у нього/неї позитивної самооцінки, впевненості у власних можливостях і здібностях;
- виховання ставлення до власних помилок як до підґрунтя для подальшого розвитку та вдосконалення;
- мотивування до досягнення максимально можливих результатів навчання.

Оцінювання досягнень учня/учениці, залежно від років навчання, рекомендовано здійснювати у таких формах:

- вербальне (*формувальне*) оцінювання – для навчальних досягнень учнів 1-2 років навчання як опис досягнення (досягнули чи не досягнули нормативних результатів) та рівня досягнення навчальних результатів згідно з визначеними типовою навчальною програмою;
- *бальне* оцінювання (виставлення оцінки в цифровому виразі) – для навчальних досягнень учнів 3-4 років навчання.

Рекомендована система для оцінювання рівня навчальних досягнень учнів		
Рівень навчальних досягнень учня / учениці	на 1-2 роках навчання	на 3-4 роках навчання (у разі застосування 12-бальної шкали)
Початковий	потребує значної допомоги	1-3 бали
Середній	досягає результату з допомогою викладача	4-6 балів
Достатній	демонструє помітний прогрес	7-9 балів
Високий	має значні успіхи	10-12 балів

Оцінка рівня досягнення учнем/ученицею нормативних результатів навчання не повинна враховувати його/її участі в конкурсах, фестивалях тощо.

Інформація щодо оцінювання результатів навчання учнів є конфіденційною. Вона обговорюється лише під час індивідуальних зустрічей викладача з учнем/ученицею та його/її батьками або консультацій з фахівцями, які беруть участь у розробленні індивідуальної траєкторії розвитку учня/учениці.

Оцінювання в процесі **поточного контролю** здійснюється відносно рівня досягнення учнем/ученицею нормативних результатів навчання кожного уроку (у разі встановлення робочою навчальною програмою) та за кожним модулем.

Оцінювання в процесі **щорічного підсумкового контролю** здійснюється відносно рівня досягнення учнем/ученицею нормативних результатів навчання, передбачених типовою навчальною програмою на завершення кожного навчального року.

Оцінювання в процесі **підсумкового контролю** здійснюється за результатами опанування типової навчальної програми в повному обсязі та передбачає перевірку набутих фахових компетентностей за показниками, що відповідають нормативним результатам навчання, визначеним типовою навчальною програмою.